

להתזדנע ולהגלות מהמדי התורה בכל דף בשי"ס

שבת דף קו

בענין מלאכת צידה

משבת דף ק"ו. במתני' רבי יהודה אומר הצד צפור למגדל, וצבי לבית, חייב. וחכמים אומרים צפור למגדל וצבי לגינה ולחצר ולביכרין חייב. רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל הביכרין שוין זה הכלל מחוסר צידה פטור שאינו מחוסר צידה חייב.

- א -

בגדרי פעולת צידה

ש"ט"ז סעיף א' דאם צד צבי לביכר בדרך שאינו ניצוד, פטור אבל אסור מדרבנן.

והכלל השני הוא שישנן כמה ציורים שאין בו פעולת צידה דאורייתא, מחמת שהבעל חי גם בלא צידתו אינו משוחרר לילך לאן שירצה, ולכן מה שהוא צד אותו, אינו בכלל מלאכת צידה.

גם בכלל זה יש שעדיין יש איסור צידה מדרבנן, ויש שרשאי גם לצודו לכתחילה, כיון שאינו נחשב לצידה כלל.

והיות שבדברי הגמרא שלפנינו מופיעים הרבה פרטי דינים שונים, ראוי לסדר ולסכם הציורים המובאים בגמרא על פי מה שמתברר יותר בשו"ע ובפוסקים, הן לגבי איסור צידה במקום שהוא ניצוד, והן לגבי היתר צידה במצב שכבר הוא ניצוד. והיות שיש בזה אריכות דברים, ראה זה בהשלמות והוספות. [א] ב

כללי מלאכת צידה

א. מדברי הגמרא בסוגיין מתבאר דמלאכת צידה הוא כאשר הבעל חי הוא משוחרר ובידו לילך לדרכו ולהסתובב כפי רצונו, והאדם תופסו ואוחזו שיהא ניצוד אצלו, ומונע ממנו את חירותו, זהו גדר מלאכת צידה.

ומצינו בגמרא בסוגיין ובשו"ע סי' ש"ט"ז ובפוסקים שני כללים גדולים במלאכת צידה.

הכלל הראשון הוא שאינו עובר על מלאכת צידה אלא כשמביא את הבעל חי למצב שיחשב לניצוד לגמרי, אבל אם צד אותו בדרך שלא יחשב לגמרי כניצוד, ועדיין צריכין לטרוח כדי לצודו, אין בזה איסור תורה.

אמנם מכל מקום גם בזה יש עכ"פ איסור דרבנן, כיון שעכ"פ צד אותו. ולכן שנה תנא דמתני' זה הכלל מחוסר צידה פטור וכו', וכדאי' בגמ' להלן דף ק"ז. דכל מקום ששנה התנא במלאכות שבת שהוא פטור, היינו שפטור מן התורה אבל אסור מדרבנן. וכן כתב בטור ובשו"ע סי'

השלמות והוספות

שבנעילת הדלת או החלון יש בו צידה דאורייתא, אסור אע"ג שאינו מכין כלל, דהוי פסיק רישיה.

ולפי האמור דמלאכת צידה הוא כשיכול לתופסו בריצה אחת, כתב בביאור הלכה סעיף ה' (ד"ה ועל) דיש לזוהר מאד באם קנה עוף קודם השבת ועדיין לא הורגל העוף בהבית ואירע שנכנס בשבת לתוך הכלוב שלו, שלא לסתום את דלת הכלוב, כי במה שהוא בתוך הבית עדיין אינו נחשב לניצוד כיון שאינו יכול לתופסו בריצה אחת, אבל בכלוב נחשב צידה גמורה, ששם המקום קצר ומטא ליה בחד שחיה.

ב', בגמ' ובשו"ע מבואר דמלאכת צידה דאורייתא בחיה הוא דוקא כשצד אותו לביכר קטן או לבית, ולא כשצד אותו לביכר גדול. ובגמרא מבואר בשלשה דרכים מהו ביכר גדול ומהו ביכר קטן, או דביכר גדול היינו שיכול לרדוף אחריו ולתופסו בריצה אחת, ואם לאו הרי זו ביכר קטן. או, שזה תלוי בגדלותו וקטנותו של ביכר, שאם צל הכתלים נוגעין זה בזה הרי הוא ביכר קטן, ואם לא, הרי זה ביכר גדול. או, שאין חור בביכר שיוכל הבעל חי להמלט שם.

צידה האסורה מן התורה כשאחר שהוא צד שוב אינו מחוסר צידה / איסור דרבנן לצוד גם כשעדיין מחוסר צידה / הרבה פרטי דינים בכלל זה

[א] א', בגמ' ובשו"ע שם סעיף א' מבואר דלגבי איסור צידת צפורים, יש הבדל בין סתם צפורים ובין צפור דרוה, כי בסתם צפורים כל שצד אותו אפילו בבית, עובר במלאכת צידה דאורייתא, וזהו בתנאי שאין שם חלונות פתוחין, וגם סגר עליו הדלת. אבל בצפור דרוה שאינה מקבלת מרות, אינו עובר עליו בצד אותו בבית, כי מרוב קטנה של הצפור נשמטת מזוית לזוית, ולכן אינו חייב אלא אם צד אותה במגדל.

אמנם, כאמור דאפילו צפור דרוה אסור מדרבנן לצוד אותה בבית, דאע"פ שאין בזה צידה מן התורה יש בזה איסור דרבנן. וכתב במשנה ברורה שם סק"ה דלכן אם נכנס לבית צפור דרוה דרך הפתח או החלון, אע"ג שאינו ניצוד בבית, מכל מקום אסור לסגור הפתח והחלון.

אמנם כתב בשם ח"י אדם דבזמן הקור שיש צער צינה או צער אחר, מותר לנעול, אם אין כונתו רק להציל מן הקור, ואינו רוצה כלל בצידת הצפור, כיון דאין בו צידה דאורייתא, אע"ג דהוי פסיק רישיה דרבנן. אבל בשאר חיה ועוף שנכנסו לבית, כיון

דברים שאין במינן ניצוד

ורבי יהושע דמר סבר דבר שאין במינן ניצוד חייב, ומר סבר פטור. להלכה כתב הרמב"ם בפרק י' מהל' שבת הלכה כ"ד דהצד דבר שאין במינן צידה, כגון חגבים חזיזין צרעין ויתושין ופרעושין וכיוצא באלו, הרי זה פטור.

ובטעם הדבר דבדבר שאין במינן צידה אין בו איסור תורה, הנה להלן דף ק"ז. תנן הצד לצורך חייב שלא לצורך פטור, ורש"י שם (ד"ה שלא) מפרש דהיינו דאין במינן ניצוד, ופטור משום דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה. ומבואר שרש"י סובר דהפטור דדבר שאין במינן ניצוד הוא משום מלאכה שאינה צריכה לגופה.

הפטור דדבר שאין במינן ניצוד אם הוא משום מלאכה שאינה צריכה לגופה / גדר מלאכת צידה מפני שיש לו בעל חי ברשותו וזהו דוקא בדבר שמינן ניצוד

- רש"י, תוס', אבני נזר -

ב. תנו רבנן, הצד חגבין גזין צרעין ויתושין בשבת חייב, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, כל שבמינן ניצוד חייב, וכל שאין במינן ניצוד פטור.

ובדין זה נחלקו תנאים להלן דף ק"ז: כדתיניא, הצד פרעוש בשבת, רבי אליעזר מחייב, ורבי יהושע פוטר. ומפרש בגמ' דפליגי רבי אליעזר

השלמות והוספות

לתופסם משום מוקצה.

אמנם בהמשך דבריו שם מביא דברנו ירוחם (נתיב ב' חלק י') כתב דבתולעים יש איסור צידה דרבנן, והרי תולעים הם כמו נמלה שאפשר לתופסם בנקל, ואפ"ה כתב שאסור מדרבנן, והניח בצ"ע.

ובגמ' מקשה מברייתא אחרת דאי' דגם בחולה יש צידה מן התורה. ומשני, לא קשיא, הא בחולה מחמת אישתא, הא בחולה מחמת אובצנא.

וישנן שני דרכים בראשונים בזה, רש"י (ד"ה אובצנא) מפרש דמחמת אישתא אינו נקרא חולה, ויש בו צידה, וחולה מחמת אובצנא אין בו צידה, דכיון שמחמת עייפות אינו יכול לזוז ממקומו ניצוד ועומד הוא. אמנם בב"י כתב דמדברי הרמב"ם משמע שמפרש דמחמת אישתא נקרא חולה, ומחמת אובצנא אינו נקרא חולה.

ובביאור הלכה שם סעיף ב' (ד"ה או) מסתפק לפי דעת רש"י שסובר דחולה מחמת עייפות נחשב כניצוד ולכן הצדוהו פטור, מהו הדין אם רודף אחר חיה ועוף כדי לצודו עד שעשהו עיף שאינו יכול לזוז ממקומו, או שהכהו באיזה דבר עד שנעשה חיגר, אם חייב עבור זה משום צידה אף שלא תפסו בידו, או אפשר דאין דרך צידה בכך, דדרך צידה הוא ליטלה אחר שצדה, או להכניסה למקום משומר.

ג, צבי שהוא ישן או שהוא סומא יש בהם משום צידה, כדאי' בגמ' דישן או סומא כשמרגישין יד אדם הם מנסין להשמט מידו, לא כן צבי זקן וחולה.

והנה בגמ' בהמשך אי' דהצד חגבים בשעת הטל, פטור. ופירש רש"י (ד"ה חגבים) דזהו מפני שעניניהם מתעוורות והרי הן נצודין ועומדין. ומקשה בביאור הלכה סעיף ב' (ד"ה הצד) דהא לעיל מיני' אי' בגמ' דהצד צבי סומא חייב, וא"כ מה לי שהחגבים עניניהם מתעוורות, הא הצד סומא נמי חייב. וכתב בביאור הלכה דצריך לומר דיש מינים שכשהם סומין אינן משתמטים.

אכן לכאורה מסתבר שההבדל הוא שהחגב מחמת קטנותו וגם חולשתו, ברגע שהאדם אוחזו שוב אין בידו להשתמט ממנו, והשתמטותו מן האדם הוא רק עד שלא בא לידו, אבל צבי סומא אע"ג שהאדם אוחזו בידו או ברגלו וכדו', עדיין בכוחו לנסות להתגבר ולהשמט ממנו.

ד, אי' בגמ' דאלעזר בן מהבאי אומר דהצד חגבים אפילו בשעת השרב אם הן מקלחות ובאות הרבה יחד, אין בהם משום צידה, ופירש רש"י (ד"ה מקלחות) דכיון שהן מקלחות הרבה יחד הן מזומנות ליקח. ומשמע דתנא קמא אינו סובר כן. והרמב"ם אינו מביא כלל דין זה.

ובשולחן שלמה סי' שט"ז סק"א מבאר דהפלוגתא בזה הוא, דת"ק סובר דיש בהם משום צידה אע"ג שהחגבים מקלחות, משום דמכל מקום כלפי כל חגב וחגב בעצמו אין מועיל מה שהן מקלחות, שהרי אינו יכול לתפוס חגב מסויים. ואלעזר בן מהבאי סובר דכיון שאין האדם חפץ בחגב מסויים, שהרי לא איכפת לי' איזה שיהיה, לכן אין בהם משום צידה, כיון שבדרך כלל יכול בנקל לחטוף אחד מן החגבים.

ובביאור הלכה שם סעיף א' (ד"ה שהם) מביא בשם ר"ח דכולהו אוקימתות הלכתא נינהו, והיינו דליכא צידה דאורייתא אלא אם צד אותו למקום שיכול לתפוסו בריצה אחת ואינו צריך להנפש קודם שיגיע אליו, וגם שהוא מקום צר, וגם שאין שם חורין שיוכל להמלט. ושם הוא מביא דבגמ' ביצה דף כ"ד. אי' דהשיעור הוא כשאינו צריך לומר הבא מצודה ונצודו, אלא שכתב בשם כמה פוסקים שהכל הוא שיעור אחד.

וכפי האמור לעיל, נהי דבביביר גדול אין בו צידה דאורייתא, והיינו שכל שאינו יכול לתפוסו בריצה אחרת עדיין אין בו איסור דאורייתא, אמנם אסור עכ"פ מדרבנן, דכל שיש בו מחוסר צידה, פטור אבל אסור.

ובביאור הלכה שם (סד"ה שהם) מסתפק אם יש איסור דרבנן להכניס עוף לבית כשמשאיר הדלת פתוחה או החלון פתוח, דאפשר דמה שאסרו מדרבנן לצוד אפילו כשיהא מחוסר צידה, היינו דוקא כשמכניס לביביר גדול והדלת נעולה, דבזה החיה והעוף ניצודין עכ"פ במקצת, אלא שצריך עוד לרדיפה והשתדלות לתפסה, אבל כשמשאיר הדלת פתוח והם יכולים לצאת, יש לומר דאין בזה אפילו איסור דרבנן, דעדיין לא נצודה כלום. ולא העלה בזה דבר ברור, כי מדברי הרמב"ם משמע דמותר, אמנם מלשון התוספתא יש לדייק לאיסור.

אמנם בביאור הלכה שם מוסיף, דאפילו אם נאמר שגם זה אסור, זהו דוקא היכא שמקודם היו בחוקי, והוא הכניסן בידיים לפנים, שבזה אע"ג שלא סגר הדלת, מכל מקום אסור משום שהוא כעין צידה. אבל אם היו כבר בפנים והיה חור גדול לצאת משם, והוא סתם מקצת מן החור ועדיין יש חור שיכולים לצאת משם, בזה ודאי אין בו שום איסור כלל, וזה מוכח מדברי הגמ' בביצה דף כ"ד.

דברים שכבר נחשבים נצודים אין בהם איסור תורה / יש מהם שאסורין מדרבנן / כמה פרטי דינים בזה

א. בגמרא מבואר דעופות וחיות ודגים שהם כבר נצודין לגמרי, דהיינו שהם בביביר קטן, שוב אין בהם משום איסור צידה.

וכתב במג"א סי' תצ"ז סק"א שאם אינם מחוסרין צידה כלל, והיינו שאינם יכולים להשמט בחורין, וגם שהמים צלולין שהוא רואה אותם, רשאי לכתחילה להוציאם מן המים ביום טוב, ואין בזה אפילו איסור דרבנן. אמנם במשנה ברורה שם סק"ב מביא דיש שסוברים דמכל מקום יש בזה איסור מוקצה.

ב, צבי שהוא חיגר או זקן או חולה, אי' בברייתא שאין בו משום צידה דאורייתא. אמנם גם בזה אסור מדרבנן, שהרי בגמרא אי' על זה שהוא פטור, והיינו פטור אבל אסור.

ובשולחן שלמה שם סק"ד דתחילת דבריו כתב דמסתבר שמה שאסור מדרבנן ליצוד אפילו חיה שהוא חולה או חיגר וכדו', זהו דוקא באותן בעלי חיים ששייך בהם מלאכת צידה כשהם ברואים, בהם יש איסור צידה מדרבנן גם כשהוא חולה, אבל נמלה וכדו' שבנקל אפשר לקחתה, מסתבר שאין בזה אפילו איסור דרבנן, ומה שנמלה דרכה להתחבא, אין זה גדר של צידה. והוא הדין בכל בעלי חיים שאין דרכן לברוח ובנקל אפשר לאחוז בהם, שאין בהם איסור צידה אפילו מדרבנן, אלא שאסור

לצודן כדי שלא יזיקו, וא"כ מאי טעמא פטור למאן דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב, ומאי שנא מהורג פרעוש דחייב למאן דמחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה אף שאין דרך להורגה לצורך גופה.

ולכן כתב שם (אות ז') דהטעם דדבר שאין במינו ניצוד פטור הוא, כי באמת שונה מלאכת צידה משאר מלאכות, כי בכל מלאכת שבת המלאכה עושה איזה שינוי בדבר שנעשתה בו המלאכה, ואפי' בהוצאה מרשות לרשות נשתנה במה שהוא ברשות אחר, אבל במלאכת צידה אין שום שינוי בגוף הדבר הניצוד, אלא שהמלאכה היא במה שהאדם יש לו תחת ידו הדבר הניצוד, ורק זה הוא השינוי במה שיש לו את החיה ברשותו.

ולכן צריך שיהא דבר שבמינו ניצוד, דכל שיש לו בו צורך לגופו, נחשב שיש לו איזה דבר ברשותו, אבל דבר שאין במינו ניצוד, כיון שאין בהם תועלת כלל, לא חשוב שיש לו בעל חי ברשותו, וזהו הטעם שהצד זבובים פטור כיון שבאמת אין לו צורך בהם, ואפילו כשצד כדי שלא יזיקו

אמנם בתוס' שם (ד"ה שלא) חולקין בזה על פירוש רש"י, וכתבו דהפטור בדבר שאין במינו ניצוד הוא אפילו בצד אותו לצורך, ועכ"ז כיון שאין במינו ניצוד, פטור.

ובשו"ת אבני נזר או"ח סי' קפ"ט (אות ה') מקשה על דברי רש"י שהרי בתוספתא פרק י"ב דשבת אי' דרבי יהודה פטר הצד זבובים ויתושים, וזהו משום שאין במינו ניצוד, והרי רבי יהודה מחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה ואפ"ה פטר בדבר שאין במינו ניצוד, ועל כרחק דהטעם דאין צידה בדבר שאין במינו ניצוד אינו משום דהוי מלאכה שאצל"ג. ועוד, שהרי הרמב"ם בפ"י מהל' שבת שם כתב ג"כ דדבר שאין במינו ניצוד פטור, ואע"ג דהרמב"ם בפ"א שם הלכה ז' סובר דמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב. ועל כרחק דהפטור דאין במינו ניצוד אינו משום שזהו משאצל"ג.

ובאבנ"ז שם (אות ו') כתב דבאמת צריך להתבונן בטעם הדבר דכל שאין במינו ניצוד פטור, דאין לומר דטעם הפטור הוא משום דכיון שאין דרך לצודן הוי מלאכה כלאחר יד ופטור, שהרי פרעושין ויתושין דרך

השלמות והוספות

אותן ולסגור אותן במקום צר.

אכן מבואר ברמ"א שם דכל זה בשלא מרדו, אבל מרדו, אפילו פרה וסוס אסור לצודן מן התורה, ואפילו אם נתגדלו מתחלה בביתו, והוא שמרדו הפרה והסוס לגמרי וברחו מרשותו עד שצריך לבקש מצודה או איזה תחבולות לתפסו, וגם אינן באים לערב לביתו.

ובשולחן שלמה סי' שט"ז סק"ג מסתפק בבהמה שיצאה מהרפת וברחה מן הבעלים, אך אעפ"כ הטבע היא שלאחר יום או יומים היא חוזרת, אלא שהוא חושש שיגנבוה, אם מותר להחזירה לרפת או לא, דאפשר דאע"ג שאם לא היתה מורדת ויש חשש שיגנבוה ודאי לא היה נחשב לצידה, מכל מקום עכשיו שמרדה נהי שברור שתחזור מאליה, אמנם מאחר שיש חשש שתגנב, הרי לפי הצד שתגנב נמצא ששוב לא תחזור, וא"כ יש בה משום צידה.

עוד הוא מסתפק שם, היכא שיש ספק אם היא תחזור לבעלים או לא, אם נחשב כספק צידה, או דמחמת שיש ספק בדבר נמצא דאינה חשובה כעומדת ברשותו, והוי ודאי צידה. וכתב דמסתבר שהוא רק ספק צידה.

ז', עוף הנמצא בבית סגור, ונפתח הפתח, דעת המג"א שם סק"א דכיון שהוא כבר ניצוד אע"ג שעכשיו נפתח הפתח והיה יכול לצאת מן הבית, רשאי לחזור ולנעול הבית ואין בזה משום צידה. ובביאור הלכה סעיף ה' מביא בשם נהר שלום שמפרש דברי המג"א שמותר לנעול הבית דוקא במתכוין לשמור את הבית, ולא בנתכוין לשמור את העוף.

אמנם במשנה ברורה שם סק"ה ובביאור הלכה שם סעיף ה' (ד"ה והלך) כתב דמדברי התו"ט בסוגיין וכן משאר ראשונים מתבאר שסובר דבפתיחת הדלת נתבטל צידת העוף, ועכשיו כשנועל את הבית, הרי זו צידה חדשה, ואסור לנעול את הדלת כמו שאר צידה.

וכתב בביאור הלכה שם דלפי זה אם קנה עוף מחדש קודם השבת, ועדיין לא הורגל העוף בהבית, ואירע שנפתח הדלת אסור לסגרו אח"כ, דנחשב עי"ז צידה גמורה, ויש בזה חיוב חטאת. ואפילו אם מכוין בסגירת הדלת לשמור ביתו לבד, מכל מקום הוי פסיק רישא, וכל שכן אם מתכוין לשמור העוף שלא יצא מן הבית. והוא מסיים שם, דבאמת אי אפשר ליהרהר בזה כלל, לכן כדי להנצל מחילול שבת ראוי ליהרהר כשקונה עוף מחדש קודם השבת והבית קצר דמטא ליה בחד שחיה, שיהיה קשור אצלו עד אחר השבת.

ושם הוא מסתפק בזבובים ככהאי גוונא שאינו יכול לחטוף זבוב מסויים, אבל יכול בנקל לחטוף אחד מהם, אם זה דומה להא דחגבים מקלחות.

ה', במתני' להלן דף ק"ז. תנן חיה ועוף שברשותו, הצדן פטור. והיינו כל מיני בעלי חיים שהרגילן בבית ונעשו בני תרבות, דכיון שהורגלו בבית אפילו אם יצאו לחוץ הרי ממילא יחזרו לביתם בערב, וגם נוה לתפסן, לכן גם מחוץ לבית הרי הן כניצודין ועומדין, ואין בהם צידה.

ובשו"ע סי' שט"ז סעיף י"ב נחלקו המחבר והרמ"א אם בחיה ועוף שברשותן אין בהם צידה אפילו מדרבנן, או דאע"ג דמן התורה אין בהם צידה, מכל מקום אסור לצודן מדרבנן. והמחבר שם סובר דמותר לצודן אפילו לכתחילה, והיינו שמותר לרדוף אותם עד שיכנסו למקום צר ונועל בפניהם, כי לאחזם בידים אסור משום מוקצה.

והרמ"א סובר דחיה ועוף שברשותו דאי' בגמ' שפטור היינו שאין בו איסור תורה, ומכל מקום אסור מדרבנן. ובביאור הלכה שם (ד"ה ו"א) העלה דיש לפסוק כדעת הרמ"א דאסור לצודן מדרבנן, כי כן מבואר בדברי הרבה ראשונים.

ובמשנה ברורה שם סקנ"ז כתב דמכל מקום אע"ג שיש להחמיר כדעת הרמ"א שיש בזה צידה מדרבנן, מכל מקום אם יצאו העופות לחוץ וחושש שלא יגנבו אותן, אף דאסור לתפסן בעצמו בידים, אם תינוקות קטנים צדין אותם, אין צריך למחות בידן. וגם מותר לומר לעכו"ם שיצוד אותן, שזהו שבות דשבות. ועוד כתב, דמותר לעמוד בפני העוף שלא יברח כדי שממילא יחזור לבית. ועוד כתב, דאם הבית גדול שאין יכול להשיגו שם בשחיה אחת, מותר לדחות העוף שיכנס לבית, דאין כאן צידה גמורה. ועוד כתב, שאם דרכו של אותו העוף שאין נשמט מן היד, כמו שיש מן התרנגולות שתיכף היא יושבת כשרוצין לתפסה ואין צריך לרדוף אחריה, לכו"ע אין בה איסור צידה כלל אם הורגלה כבר בבית, ומותר להכניסה ע"י דחיה, או לרדפה, אפילו לבית קטן או לכלוב שלה.

ובב"י שם מביא בשם הירושלמי דזהו בתנאי שלא מרדו בו, אבל אם מרדו בו אסור לתפסם. וכן כתב בשו"ע שם שאם מרדו אסור לתפסם. והיינו דבזה אסור לצודן מן התורה.

ו', פרה וסוס שהם מיני בהמות ולא חיות, כתב במשנ"ב סקנ"ט על פי דברי המג"א והגר"א דאין בהם איסור צידה כלל אפילו מדרבנן, ואפילו קנה אותם מחדש ועדיין לא הורגלו לבוא לביתו, כי אין עשויין להשמט מתחת ידי אדם, ומותר לתפוס

הוא רק כדי שתהא מלאכת מחשבת, ועל זה סובר רבי יהודה דהוי מלאכת מחשבת גם בצורך שאינו מגופה, אבל במלאכת צידה דבלא התועלת והצורך אינה מלאכה כלל, אינו מועיל מה שצד אותו כדי שלא יזיקו. ג

לו, אינו נחשב שיש לו דבר מה, ולכן לא חשיב מלאכה כלל. ואפילו לרבי יהודה שמחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה אין זה אלא במלאכה שיש שם מלאכה על עצם גוף הפעולה, ואין צריכין להצורך שבדבר כדי ליתן עליה שם מלאכה, והנידון שדנין אם צריכים שהיא מלאכה הצריכה לגופה

- ג -

צידת אדם אם יש בזה משום מלאכת צידה

יש במינו ניצוד, וא"כ אמאי רשאי לחבשו ואינו נאסר משום צידה.

וכתב, דאפילו אם נימא דשייך צידה אצל אדם אין זה אלא בדוגמת צידת בעל חי, שהוא משוחרר לילך ולהסתובב בכל מקום שירצה, והאדם כשצד אותו מגבילו שלא יוכל להיות משוחרר, ולכן בצידת אדם, בשלמא באדם שוטה שבורח מפני אנשים להתבודד ביערים ומדבריות יש לדון דכיון שדרכו להשמט לגמרי מתחת ידי אדם, אולי יהא בו משום צידה, כיון דנחשב דבר שבמינו ניצוד וכנ"ל, אמנם במי שנמצא בחברת אנשים אלא שבורח מפני אשתו או מפני השופט, אין זה בגדר צידה כלל.

ולענין פריסת צידה על אדם שטובע בנהר, כתב בשולחן שלמה דאין להחשיב זה כצידה, שהרי הוא בעצמו רוצה בהצלתו, כי צידה הוא נגד רצון בעל חי, אבל כשהוא רוצה להיות ניצוד כדי שלא יטבע בים, אין בזה גדרי צידה.

ועוד כתב שם טעם אחר דאין בזה משום צידה, דצידה הוא בבעל חי שהולך בדרך חירות ובא אדם ותפסו, אבל אדם שטובע בנהר, הרי ממילא כבר פקע ממנו החירות ואינו שליט בעצמו כיון שהוא טובע בנהר, וא"כ אפילו אם נימא שיש צידה באדם מכל מקום בטובע בנהר אין בזה איסור צידה.

צידת אדם שטובע בנהר / צידת אדם להכניסו לבית הסוהר

- ספר קובץ, חמדת ישראל, שולחן שלמה -

ג. בספר קובץ על הרמב"ם בפ"י מהל' שבת הלכה כ"ב כתב דתינוק שנפל במים ופרס מצודה להעלותו, הרי זה תולדות צידה.

וכתב דכן משמע במנחות דף ס"ד. בסוגיא דאיתמר שמע שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלות דגים והעלה דגים חייב, להעלות דגים והעלה דגים ותינוק, רבא אמר חייב וכו' ע"כ. והיינו שהוא סובר שמלאכת צידה שייך אפילו בצידת אדם.

אמנם בספר חמדת ישראל (דף ס"א: ד"ה ועתה) תמה בדבריו, שהרי אדם ודאי נחשב לאין במינו ניצוד, ובדבר שאין במינו ניצוד אין בו צידה דאורייתא. ד

אכן בספר שולחן שלמה סי' שט"ז סק"ה מעיר במה שכתב בשו"ע סעיף ד' דכיון שאין דנין בשבת לכן אין להכניס לבית הסוהר מי שנתחייב איזה עונש כדי שלא יברח, ובמשנה ברורה שם סק"ד כתב דמכל מקום אם אחד רוצה לברוח כדי לעגן אשתו, מותר לחבשו. ולכאורה יש להעיר דאמאי לא יהא זה אסור משום צידה, שהרי הוא רוצה לברוח והוא מכניסו למקום שאינו יכול לברוח. והוא מוסיף, דאין לומר דאדם נחשב אין במינו ניצוד, שהרי הדרך הוא ליקח אנשים לשבי, הרי שאדם נחשב

השלמות והוספות

צידה.

אלא שהוא מעיר בזה בדברי התוס' במנחות שם (ד"ה להעלות) שמבארים דלא נימא דבהעלה דגים ותינוק לא נימא דהואיל ופטור אתינוק יהא פטור אדגים, שהרי ביו"ט פטרינן מדין הואיל, דשאני ביו"ט דאפייתו חזיא לצורך יו"ט משא"כ בדגים בשבת. וכתב באבנ"ז דמשמע מדברי התוס' דיש מלאכת צידה אצל תינוק, אלא שיש עליו פטור משום פקוח נפש, ולכן הוצרכו התוס' לבאר למה לא נימא הואיל דפטור אתינוק פטור אדגים, אבל אם נאמר דלא שייך כלל צידה על תינוק לא שייך לומר הואיל ופטור אתינוק פטור אדגים, שהרי לא צד כלל את התינוק שנאמר בזה סברא דהואיל.

ומצדד האבנ"ז להכריע בזה בין תינוק שנפל למים ובין אדם גדול שנפל למים, דאצל תינוק נחשב כצידה שצדין אותו להשיבו אל אביו, אבל באדם גדול שהוא איש לעצמו לא שייך אצלו צידה, דלמי צד אותו ואינו אלא מצילו ממיתה לבד. והניח בצ"ע.

ג. והנה מדברי האבנ"ז מתבאר בגדר מלאכת צידה שאין עליה שם מלאכה אלא במה שמחזיק הבעל חי תחת רשותו, אבל בזה לבד שהוא מונע את החירות מן הבעל חי, עדיין אינו עובר בצידה דאורייתא. ועיין עוד בענין זה מה שיתבאר להלן בדף ק"ז.

והנה לעיל הבאנו דבביאור הלכה מסתפק מהו הדין אם רודף אחר חיה ועוף כדי לצודו עד שעשהו עיף שאינו יכול לזוז ממקומו, אם חייב עבור זה משום צידה אף שלא תפסו בידו, או אפשר דאין דרך צידה בכך, דדרך צידה הוא ליטלה אחר שצדה, או להכניסה למקום משומר. ויש לעיין אם זה תלוי בסברא זו לומר דלדברי האבנ"ז נזר כיון שלא הביאו לרשותו אין זה בכלל צידה, או שאינו תלוי בזה, דיש לומר דאע"ג שלא תפסו בידו אפילו הכי נחשב שהביאו תחת רשותו במה שעשה שיהא מונח לפניו עיף ומוכן ליטלו, אלא דמצד אחר אפשר דפטור כיון שמכל מקום אין זה דרך צידה.

ד. בשו"ת אבני נזר חאו"ח סי' קפ"ט (אות כ"ב) כתב ג"כ דתינוק נכרי שנפל לים שאין בו דין הצלה מפני פקוח נפש, דמכל מקום נראה פשוט דלא שייך באדם שום

סי'אגה דאגה ממנה נפלה אגה...

חדש! ניתן להשיג את הג'ורנל היומיים שלך להחזרה
אשר מלאים זין ומפיקים נוגה בנושאים על הדרך
אסופים יחד בחוברת אחת במתכונת "דו חודשית"
להנאת לומדי הדרך היומי, ולהעשרת הידע ההלכתי.

הגליונות ערוכים בטו"ט ודעת בראשות
הרה"ג ר' אהרן רובינפעלד שליט"א
בעל מח"ס תורת הקנינים, תורת המצוה

להשיג בחנויות הספרים המובחרות | למנויים חודשיים: 718.298.24.16

השעה 8:00 בבוקר והנה החדשות התורניות:

הזדמנות היסטורית שלא היתה:

להבין ולהנות מדברי ה'שאגת ארזה' גם באמצע יום העבודה!

כזאת לא היתה בישראל מאז ומקדם, כשבימים מקדם בכדי להבין את דברי רבותינו הראשונים והאחרונים היה עלינו לעמול במשך שעות על גבי שעות, וגם אז כולי האי ואולי: כך נוצר מצב בו האנשים העמלים לפרנסתם, או לחילופין גם אבכים אשר כל עסקם היה בלימוד ענין אחד, לא היה להם שמץ וידיעה בנושאים אחרים.

וגם כאשר נתחדשו המגמות, ולומדים הכירו חלקים נבחרים בש"ס, הרי שנושאים רבים ודברי ראשונים ואחרונים נשארו חתומים חותם בתוך חותם.

וגם כאשר נתחדשו המגמות, ולומדים הכירו חלקים נבחרים בש"ס, הרי שנושאים רבים ודברי ראשונים ואחרונים נשארו חתומים חותם בתוך חותם.

וכעת בהגלות גלות עלינו אור "להתוודע" בו יוכל הלומד להתענג ולהתוודע בשיעורים קצרים לאור נושאים מגוונים מידי יום ביומו בשמייעה ובקריאה

מה יתן לי "להתוודע" לחיים?

שאלות שינון שבועיים

מבחנים בסגנון אמריקאי לשינון הנלמד למען יעמדו לימים רבים

שו"ת מיוחד שאל את הרב

מוניי המערכת נהנים משו"ת פורה ובהיר עם רבני המערכת

שיעור יומי מוקלט ומתועד

שיעור עיוני בנושא מרכזי ב-25/10 דק' לבחירה ע"י מג"ש מפורסמים במגוון שפות

שיעור יומי בדיוור ישיר

שיעור בן 4 עמודים בנושא עיוני על הדף בעריכה בהירה

להצטרפות ומנויים: 02-990-40-01